

**KADIN MÜHENDİSLERİN PERSPEKTİFİNDEN ERKEK EGEMEN ALANDA KADIN
OLARAK ÇALIŞMANIN ZORLUKLARI**

**THE DIFFICULTIES OF WORKING IN A MALE-DOMINATED FIELD FROM THE
PERSPECTIVES OF WOMEN ENGINEERS**

**ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ**

Berkay BAYRAM^{1*}

Zeynep YÜNEY¹

Duygu KUŞ¹

¹Balıkesir Sırrı Yırcalı Anadolu Lisesi, Balıkesir, Türkiye

Balıkesir Sırrı Yırcalı Anatolian High School, Balıkesir, Turkey

berkaybayramx@gmail.com

zeynepyuney@gmail.com

duygu.tayhani.kus@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4952-561X

ORCID: 0000-0002-0098-2652

ORCID: 0000-0001-7463-8056

MAKALE BİLGİSİ / ARTICLE INFORMATION

Geliş Tarihi / Date Received

Kabul Tarihi / Date Accepted

14.01.2021

04.08.2021

Yayın Tarihi / Date Published

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Temmuz / July 2020

Temmuz- Aralık / June – December

ATIF / CITE as

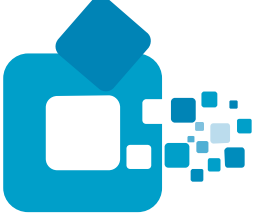
Bayram, B., Yüney, Z., Kuş, D. (2021). "Kadın Mühendislerin Perspektifinden Erkek Egemen Alanda Kadın Olarak Çalışmanın Zorlukları" / " The Difficulties of Working in A Male-Dominated Field From The Perspectives of Women Engineers".*bilar: Bilim Armonisi Dergisi*, 4 (1):

doi: 10.37215/bilar.859693

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilar>

Copyright © Published by Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Since 2018, Antalya, 07100 Turkey. All rights reserved.

KADIN MÜHENDİSLERİN PERSPEKTİFİNDEN ERKEK EGEMEN ALANDA KADIN OLARAK ÇALIŞMANIN ZORLUKLARI

THE DIFFICULTIES OF WORKING IN A MALE-DOMINATED FIELD FROM THE PERSPECTIVES OF WOMEN ENGINEERS

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZET

Çalışmada kadın mühendislerin perspektifinden; erkek egemen alanda kadın olarak çalışmanın zorluklarını ortaya koymak, kadın mühendislerin kadının iş hayatına ilişkin yapılan değerlendirmelere katılma düzeylerini mühendislik dallarına göre değerlendirmek ve erkek egemen alanlarda uygulanan mesleki cinsiyet ayrımcılığına yönelik farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, amaçlı (amaçsal) örnekleme yöntemiyle seçilmiş 17 inşaat, 15 makine, 11 elektrik mühendisi olmak üzere toplamda 43 kadın mühendis oluşturmaktadır. Erkek egemen bir meslek olan mühendislik mesleğinde çalışan kadınların yaşadıkları zorlukları saptamak ve mesleğe yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kadın Mühendislerin Perspektifinden Erkek Egemen Alanda Kadın Olarak Çalışmanın Zorlukları Anketi”, internet üzerinden Google Forms aracılığıyla uygulanmış ve çalışmaya ilişkin veriler toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde kategorik veriler kodlanarak SPSS 23 programına aktarılıp çapraz tablolar oluşturulurken, nitel verilerin analizinde açık uçlu sorular betimsel analizle incelenmiş ve kadın mühendislerin belirttikleri görüşler doğrudan alıntılanarak aktarılmıştır. Sonuç olarak, kadın mühendislerin erkek egemen saha olan mühendislik mesleğinde kadın-erkek ayrımcılığına uğradığı, meslekte saygınlık kazanmak için maskülen özellikler kazandığı ve çalışma yaşamında kadına yönelik ön yargılar gibi güçlüklerle karşılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Erkek Egemen Alan, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılık, Mühendislik.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to reveal the difficulties of working in a male-dominated field from the perspectives of women engineers; to evaluate the agreement levels of women engineers on the evaluations related to women’s work lives by their engineering branches, and to raise awareness on occupational gender inequality in male-dominated fields. The sample of the research consisted of 17 construction, 15 machinery, 11 electricity engineers chosen in a purposeful sampling method; 43 women engineers in total. In order to determine the difficulties that women in engineering - as a male-dominated occupation- experience, and to detect their attitudes towards their occupation, “The Difficulties of Working in a Male-Dominated Field from the Perspectives of Women Engineers Questionnaire”, which was formed by the researchers, was carried out online via Google Forms and the data regarding the study was collected. In the analysis of quantitative data, categorical findings were encoded and transferred to the SPSS 23 program, and cross-tables were created; while in the analysis of qualitative data, open-ended questions were analyzed with descriptive analysis, and the opinions of women engineers were quoted directly. As a result, it has been concluded that women engineers in the male-dominated engineering occupation faced gender discrimination, had to get masculine to receive respect in the occupation, and experienced some difficulties, such as prejudices against women in the workplace.

Keywords: Male-dominated Field, Gender, Occupational Discrimination Based On Gender, Engineering.

1. GİRİŞ

Cinsiyet, bireylerin kadın/erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleridir (Vefikuluçay vd 2007, 27). Toplumsal cinsiyet (gender) ise kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rollerini ve sorumluluklarını ifade eden bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, bireylerin cinsiyete dayalı biyolojik farklılıklardan dolayı değil, toplumun kadın/erkek olarak bireyleri nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmaya zorladığını belirten bir kavramdır. (Üner 2008, 6).

Toplumsal cinsiyet rolleri, hayatın her alanında kadınları ve erkekleri belirli kalıplara sokmakta ve yaşamlarını şekillendirmektedir. Biyolojik cinsiyetten bağımsız, kültürel olarak belirlenen ve toplumsal yaşamda kadınlar ve erkeklerin nasıl davranılması gerektiğine ilişkin kuralları belirleyen toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar, kadınların önünde, başka pek çok alanda olduğu gibi çalışma yaşamına girme konusunda da önemli bir engel oluşturmaktadır (Altun ve Kahraman 2013, 9). Kahraman vd, (2015, 111). Çalışmalarında bu konuyu şu şekilde açıklamıştır: “Kadına genellikle atfedilen özelliklerine uygun olarak öğretmenlik, hemşirelik gibi kadının sevecen ve ince karakterini ortaya çıkaracak mesleklerin uygun olduğu düşünülürken, erkeğe güç gerektiren daha üretici ve ön plana çıkabileceği mesleklerin uygun olduğu düşünülür. Kadının iyi bir eş, anne, çocuk bakıcısı ve ev içi işleri yapan rolü karşısında erkeğin dışarıda çalışan, ailesini koruması ve onlara bakması gereken, güçlü rolü meslek seçiminde de belirgin bir etkiye sahiptir.” Aynı zamanda Emre (2007, 60), kadınların fazla eğitim ve bilgi birikimi gerektirmeyen vasıfsız alanlarda çalışırken, erkeklerin ekonomik ve sosyal durumlarını güçlendirecek profesyonel alanları ellerinde buldurmaya devam ettirdiğini çalışmasında belirtmiştir. Kadınların emek piyasasında karşılaştıkları problemlerin kaynağı patriyarka ve kapitalizmin menfaatlerinin birleşmesidir. Bu emek piyasasındaki kalifiye sayılabilecek işlerin “erkek işi”, vasıfsız işlerin “kadın işi” sayılması bir rastlantı değildir; aksine bu durum patriyarka ve kapitalizmin ortak öğretileriyle birlikte erkeğin daha yüksek ücretli işlerde çalışma isteğiyle işverenlerin de evde yeniden üretimi yapan bir kadının olması sayesinde erkekleri daha düşük ücretlerle çalıştırabileceği fikrine dayanmaktadır (Karamanlı 2019, 107).

Mesleklerin erkek egemenliği altında bulunması erkekliğin hegemonik inşasıyla ilgilidir. Connell (1998, 246) hegemonik erkeklik kavramındaki “hegemonya’yı; acımasız

iktidar çekişmelerinin ötesine geçerek özel yaşamın ve kültürel süreçlerin örgütlenmesine sızan bir toplumsal güçler oyununda kazanılan toplumsal üstünlük olarak değerlendirmiştir. Ancak burada bahsedilen, bir erkekler grubunun silah zoru veya işsiz bırakma tehdidiyle başka bir grup üzerinde kurduğu üstünlük değildir. Dinsel öğreti veya pratiğe, kitle iletişim içeriğine, ücret yapılarına, ev tasarımına, yardım/vergilendirme politikalarına vb. kök salan üstünlük hegemonyadır (Connell 1998, 246). Connell ve Messerschmidt (2005, 832), hegemonik erkekliğin erkek olmanın “en saygı duyulan” yolunu temsil ettiğini, diğer bütün erkekleri, kendilerini bununla ilişki içinde konumlandırmaya mecbur bıraktığını ve dahası ideolojik olarak kadınların erkeklere olan bağımlılığını meşru kıldığını vurgulamıştır (Özarlan 2015, 123).

Türkiye de dâhil olmak üzere dünya genelinde kadın istihdam oranının düşük olması ve çoğu mesleğin erkek egemen olması güncel bir sorundur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan, Eylül 2019 verilerinin bulunduğu iş gücü istatistiklerine göre, iş gücünde erkek istihdam oranı %69,1 iken, kadınlarda ise bu oran %32,3 (TÜİK, 2019). Görüldüğü üzere, erkek ve kadın istihdam oranları arasında bariz bir fark vardır.

Mühendis dendiğinde akıllara erkek figürü gelmektedir. Çeşitli çalışmalar mühendislik mesleğinin erkek egemen olarak algılandığını göstermektedir (Capobianco vd 2011, 304-328; Koyunlu Ünlü ve Dökme 2011, 196-204). Bu nedenle mühendislik hem elde edilen verilere göre hem de toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirildiğinde Türkiye’de erkek egemen bir meslek olarak kabul edilir. Emre (2007, 60), mühendisliğin erkek egemen bir saha olmasının sebebi olarak; mühendisliğin eril niteliklerle özdeşleştirilen tarafsız, mantıksal, pragmatik, agresif ve yarışmacı özelliklere sahip olduğu ve yapısal olarak kadınlara ait özelliklerle bağdaşmayacağı varsayıldığını öne sürmüştür. Buna ek olarak, Gülhan ve Şahin (2018, 331), çalışmalarında mühendis çizimi yapması istenen beşinci ve yedinci sınıf öğrencilerinin yüksek oranda erkek mühendis çizimi yaptığını ortaya koymuştur. Bu durum mühendisliğin “erkek mesleği” olarak algılandığını kanıtlamakta ve böylelikle mühendisliğin erkek egemen bir saha olduğu bilgisini pekiştirmektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) nin 31 Aralık 2018 verilerine bakıldığında odalara kayıtlı mühendislerin yalnızca 23’ünün kadın olduğu görülmektedir (TMMOB, 2018). Bu veri, Türkiye’de mühendislik mesleğinin

erkek egemenliği altında olduğunun nicel kanıtıdır. Kadın mühendislerin yüzdelik oranları mühendislik dalları arasında da farklılık göstermektedir.

Çizelge 1. TMMOB'ye bağlı mühendislik odalarının kadın mühendis oranları.

Mühendislik Dalları	Kadın Mühendislerin Oranları	Mühendislik Dalları	Kadın Mühendislerin Oranları
Bilgisayar Müh.	25,06	Jeoloji Müh.	25,24
Çevre Müh.	47,82	Kimya Müh.	39,87
Elektrik Müh.	11,42	Maden Müh.	12,93
Fizik Müh.	25,12	Makina Müh.	9,62
Gemi Müh.	5,19	Metalleri ve Malzeme Müh.	13,05
Gemi Makineleri İşletme Müh.	2,94	Meteoroloji Müh.	32,35
Gıda Müh.	63,36	Orman Müh.	20,71
Harita ve Kadastro Müh.	16,73	Petrol Müh.	12,07
İnşaat Müh.	11,19	Tekstil Müh.	40,18
Jeofizik Müh.	26,30	Ziraat Müh.	32,21

Kaynak: (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Kasım 2018)

TMMOB 2018 verileri incelendiğinde mühendislik dalları arasında da erkek egemenlik açısından bir kıyaslama yapmak mümkündür. Çizelge 1'de verilen 20 mühendislik dalının yalnızca ikisi hariç erkek egemen olduğu görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda, en erkek egemen mühendislik dalı %2,94 kadın mühendis oranıyla gemi makineleri işletme mühendisliğidir. Ardından sırasıyla gemi mühendisliği (%5,19), makine mühendisliği (%9,62), inşaat mühendisliği (%11,19) ve elektrik mühendisliği (%11,42) gelmektedir. Bunun yanı sıra, bu veriler incelendiğinde gıda mühendisliğinin %63,36 kadın mühendis oranıyla "kadın egemen" bir mühendislik dalı olduğu görülürken çevre mühendisliğinin ise kadın-erkek açısından neredeyse eşit oranlara sahip olduğu görülmektedir (TMMOB 2018). Zengin-Arslan (2002, 402) da mühendislik dallarını üç gruba ayırmıştır:

“'Maskülen' Sayılan Dalları: Makine, inşaat, elektrik/elektronik, petrol ve metalürji.

'Feminen' Sayılan Dalları: Gıda, kimya ve çevre.

'Karma' Dalları: jeoloji, endüstri, nükleer, bilgisayar, havacılık, maden, hidrojeoloji ve jeofizik.”

Mühendislik mesleğinin erkek egemen bir saha olması akıllara "Kadın mühendisler iş hayatında cinsiyetlerinden dolayı sorunlarla karşılaşılıyor mu? Karşılaşıyor ise ne gibi sorunlarla karşılaşılıyorlar?" sorularını getirmektedir Kara (2013, 55), erkek meslektaşlarıyla aynı eğitimi almış, aynı staj deneyimlerini geçirmiş olan mühendis kadınların, mesleklerini icra ederken erkek meslektaşlarına uygulanmayan bir profesyonellik sorgulamasına maruz kaldığını, kadın olmaktan gelen kimi niteliklerin objektif, mantıklı, inisiyatif almaya ve iş yürütmeye uygun olmadığı ön yargılarıyla cinsiyet ayrımcılığına uğradığını ve kendilerine uygun görülen alanlarda çalışmaya yönlendirildiğini belirtmiş ve kadın mühendislerin meslek yaşamlarında karşılaştıkları bu ayrımcılığın, özellikle işe

alımlarda ve çalışma ortamında görüldüğünü eklemiştir; aynı zamanda kadın mühendislerin çalışma yaşamında mesleki eğitim fırsatlarından daha az yararlandığını öne sürmüştür ve erkek mühendislerin eğitim fırsatlarından daha fazla yararlandırıldığını, bu durumun erkek mühendise avantaj olarak geri döndüğünü, kariyerinde daha hızlı yükselme olanağı sağladığını belirtmiştir. İş yerlerinde kadınların daha fazla maruz kaldığı cinsel taciz veya mobbing gibi yıldırma biçimlerinden kadın mühendisler de etkilenmektedir. Kadın mühendisler, fiziksel işleri beceremeyeceği önkabulu veya sekreter olarak algılanma gibi ön yargılara maruz kalmaktadır. Kendini ispatlamak zorunda kalan kadın mühendisler iş yerinde her zaman erkek mühendislerden iki kat fazla çalışma zorunda kalmaktadır (Kara 2013, 55). Bunun yanı sıra, mühendislik eğitimi alan kadın öğrencilerin mesleğe yakıştırılmamalarından dolayı hem erkek sınıf arkadaşları hem de akademisyenler tarafından dışlandığı veya sınıftaki erkeklerin kadınların dikkat çekmek için bu mesleği tercih ettiklerini öne süren sözlü tacizlere maruz kaldığı görülmektedir (Karamanlı 2019, 108). Aynı zamanda sahada çalışan bazı inşaat mühendisi kadınların argo kelimelere ve cinsiyetçi söylemlere maruz kaldığı, otoritelerinin tanınmadığını, hatta "ya karıların lafıyla iş yapıyoruz" gibi ayrımcı tutumlarla karşılaştıklarını da söylemek mümkündür (Genç İfade 2017).

Alan yazın incelendiğinde özellikle kadın mühendisler ve erkek egemen alanda yaşadıkları sorunlarla ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar (Miller 2004, 47-73; Powell vd 2009, 411-428) oldukça fazla iken Türkiye'deki çalışmalar buna nazaran daha kısıtlıdır. Alan yazındaki mesleki cinsiyet ayrımcılığı, kadının emek piyasasındaki konumu ve mühendislik mesleğinin erkek mesleği olarak algılanması ile ilgili yapılan araştırmalarda; Türkiye'deki mesleki cinsiyet ayrımcılığının analizi (Parlaktuna 2010, 1217-1230), Türkiye'deki mühendis kadınların yaşadığı sorunlara ve kariyer süreçlerine odaklanan çalışmalar (Karamanlı 2019; Uzay 2020), kadın makine mühendislerinin sosyolojik anlamda eril olarak görülen bir meslek alanında kendilerini var ederken ev ve iş yaşamlarını uyumlaştırma direnç ve stratejileri (Kara, 2013), ortaokul öğrencilerinin mühendisler ve bilim insanlarına yönelik algıları (Karatas vd 2011, 123-135; Gülhan ve Şahin 2018, 309-338; Çakmak vd 2019, 32-43) incelenmiştir.

Bu çalışmada kadın mühendislerin perspektifinden erkek egemen alanda kadın olarak çalışmanın zorluklarını ortaya koymak, kadın mühendislerin eril niteliklerle özdeşleştirilmiş olan mesleklerine yönelik düşünce ve tutumlarını incelemek, kadın mühendislerin kadının iş hayatına ilişkin yapılan değerlendirmelere katılma düzeylerini mühendislik dallarına göre değerlendirmek ve erkek egemen alanlarda uygulanan mesleki cinsiyet ayrımcılığına yönelik farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kadın mühendislerin erkek egemen alanda kadın olarak çalışmaya yönelik görüşleri nelerdir?
2. Kadın mühendislerin çalışma yaşamında uygulanan kadın-erkek ayrımcılığı üzerine düşünceleri dallara göre farklılık göstermekte midir?
3. Kadın mühendislerin kadının çalışma yaşamına ilişkin yapılan değerlendirmelere katılma düzeyleri mühendislik dalına göre farklılık göstermekte midir?
4. Mühendislere çalıştıkları kurumlarda verilen işlerin içeriği cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
5. Kadın mühendisler ile aynı pozisyondaki erkek mühendisler arasında ücret eşitsizliği var mıdır?
6. Kadın mühendisler iş hayatında en çok hangi güçlüklerle karşılaşır?
7. Kadın mühendisler mesleklerinde erkeklerin daha başarılı veya avantajlı olduğu görüşüne katılıyorlar mı?
8. Kadın mühendisler mesleklerinde saygınlık kazanmak için maskülen özellikler kazanmak zorunda hissediyorlar mı?

1. Araştırmanın Hipotezleri

1. Kadın mühendislerin çalışma yaşamında uygulanan kadın-erkek ayrımcılığı üzerine düşünceleri dallara göre farklılık göstermemektedir.
2. Mühendislere çalıştıkları kurumlarda verilen işlerin içeriği cinsiyete göre farklılık göstermektedir.
3. Kadın mühendisler ile aynı pozisyondaki erkek mühendisler arasında ücret eşitsizliği vardır.
4. Kadın mühendisler en çok kadına yönelik ön yargılardan dolayı iş hayatında güçlüklerle karşılaşır.

5. Kadın mühendisler mesleklerinde erkeklerin daha başarılı veya avantajlı olduğu görüşüne katılmamaktadır.

6. Kadın mühendisler mesleklerinde saygınlık kazanmak için maskülen özellikler kazanmak zorunda hissederler.

7. Kadın mühendisler çalışma yaşamında en çok işe alınma konusunda ayrımcılığa uğrarlar.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada, betimsel yöntem tercih edilmiştir. Betimsel yöntem, belirli bir durumu olabildiğince tam ve dikkatlice tanımlayan ve açıklayan yöntemdir (Büyüköztürk vd 2010, 22). Kadın mühendislerin erkek egemen alanda kadın olarak çalışmaya yönelik görüşleri açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anket aracılığıyla internet üzerinden toplanmıştır. Kapalı uçlu soruların analizi için yüzde ve frekanslar hesaplanmıştır. Açık uçlu sorular ise betimsel analiz yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde, kişilerin beyanlarını çarpıcı biçimde aktarabilmek adına doğrudan alıntılara yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2008, 89).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın örnekleme, amaçlı (amaçsal) örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir (Büyüköztürk vd 2010, 11). Çalışmada, çalışılan grubun üyeleri kadın ve mühendis olma yönünden benzerlik gösterdiğinden bu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada özellikle ulaşılabilirlik adına en uygun ve en erkek egemen mühendislik dalları olan makine, inşaat ve elektrik mühendisliği dallarında çalışan kadın mühendisler tercih edilmiştir.

Çalışmanın örneklemini amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilmiş 17 inşaat mühendisi, 15 makine mühendisi, 11 elektrik mühendisi; toplamda 43 kadın mühendis oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kadın Mühendislerin Perspektifinden Erkek Egemen Alanda Kadın Olarak Çalışmanın Zorlukları Anketi

Erkek egemen bir meslek olan mühendislik mesleğinde çalışan kadınların yaşadıkları zorlukları saptamak ve mesleğe yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından bir anket oluşturulmuştur. Anket; 4 açık uçlu, 6 çoktan seçmeli ve Kara (2013) tarafından geliştirilmiş olan kadın mühendislerin mesleki cinsiyet ayrımcılığına bakış açılarını ölçmeye yönelik ölçekten oluşmaktadır.

Oluşturulan anket katılımcılara internet üzerinden Google Forms aracılığıyla ulaştırılmış ve çalışmaya ilişkin veriler toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Anketin giriş kısmında, katılımcılara yönelik olarak; yaş, medeni durum, çalışılan sektör ve mühendislik dalı bilgileri alınmıştır. Bu kategorik veriler kodlanarak SPSS 23 programına aktarılmış ve çapraz tablolar oluşturulmuştur. Nicel verilerin analizinde bu program kullanılırken, açık uçlu sorular betimsel analizle incelenmiş ve kadın mühendislerin belirttikleri görüşler doğrudan alıntılanarak aktarılmıştır.

1. BULGULAR

Çizelge 2. Çalışma Yaşamında Kadın-Erkek Ayrımcılığı ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalışılan dal	Çalışma yaşamında kadın-erkek ayrımcılığı yapıldığını düşünüyor musunuz?				Toplam
	Evet		Hayır		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	11	73,3	4	26,7	15
İnşaat	14	82,4	3	17,6	17
Elektrik	8	72,7	3	27,3	11
Toplam	33	76,7	10	23,3	43

Çizelge 2 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %73,3'ü, kadın inşaat mühendislerinin %82,4'ü, kadın elektrik mühendislerinin %72,7'si ve toplamda katılımcıların %76,7'si "Çalışma yaşamında kadın erkek ayrımcılığı yapıldığını düşünüyor musunuz?" sorusuna evet yanıtını vermiştir.

Çizelge 3. Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Ayrımcılığı Yapılan Konular

Çalışma yaşamında kadın-erkek ayrımcılığı hangi konularda yapılmaktadır?	Sayı		Yüzde	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İşe alınmada	24	72,7		
Ücrette	11	33,3		
Hizmet içi eğitim programlarında	4	12,1		
İş dağıtımında	19	57,6		
Yükselme ve ilerlemede	21	63,6		
Yönetmelik sorumlulukta	24	72,7		
Araç tahsisi vb. yan haklarda	1	3		

Çizelge 3 incelendiğinde çalışma yaşamında kadın-erkek ayrımcılığının en çok %72,7 oranıyla işe alınmada ve yönetmelik sorumlulukta yapıldığını söylediği görülmektedir. Katılımcıların %63,6'sı yükselme ve ilerlemede; %57,6'sı da iş

dağıtımında da kadın-erkek ayrımcılığı yapıldığını belirtmiştir.

Çizelge 4. Erkeklerin Kadın Meslektaşlarına Göre Daha Fazla Çalışması ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalışılan dal	Erkekler kadın meslektaşlarına göre daha fazla çalışırlar.						Toplam
	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	2	13,3	2	13,3	11	73,4	15
İnşaat	3	17,6	0	0	14	82,4	17
Elektrik	1	9,1	0	0	10	90,9	11
Toplam	6	13,9	2	4,7	35	81,4	43

Çizelge 4 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %73,4'ünün, kadın inşaat mühendislerinin %82,4'ünün, kadın elektrik mühendislerinin %90,9'unun ve toplamda katılımcıların %81,4'ünün erkeklerin kadın meslektaşlarına göre daha fazla çalıştıkları görüşüne katılmadığına ulaşılmaktadır.

Çizelge 5. Kadınların Mühendislik için Yetenek ve Becerileri ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalışılan dal	Kadınların yetenek ve becerileri mühendislik için yetersizdir.						Toplam
	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	0	0	0	0	15	100	15
İnşaat	1	5,9	0	0	16	94,1	17
Elektrik	0	0	0	0	11	100	11
Toplam	1	2,3	0	0	42	97,7	43

Çizelge 5 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin ve kadın elektrik mühendislerinin tamamının, kadın inşaat mühendislerinin %94,1'inin ve toplamda katılımcıların %97,7'sinin "Kadınların yetenek ve becerileri mühendislik için yetersizdir." görüşüne katılmadığına ulaşılmaktadır.

Çizelge 6. Kadınların Kariyer Gelişiminde Uğradığı Haksızlık ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalışılan dal	Kadınlar kariyer gelişiminde uğradığı haksızlığa uğramaktadır.						Toplam
	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	12	80	1	6,7	2	13,3	15
İnşaat	13	76,4	1	5,9	3	17,7	17
Elektrik	8	72,7	1	9,1	2	18,2	11
Toplam	33	76,7	3	7	7	16,3	43

Çizelge 6 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %80'inin, kadın inşaat mühendislerinin %76,4'ünün, kadın elektrik mühendislerinin %72,7'sinin ve toplamda katılımcıların %76,7'sinin "Kadınlar kariyer gelişimi konusunda haksızlığa uğramaktadır." görüşüne katıldığına ulaşılmaktadır.

Çizelge 7. Kadın Çalışanların Kurumu Temsil Fırsatlarından Yararlandırılması ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalışılan dal	Kadın çalışanlar toplantılara katılma, yurt dışı gezilere katılım gibi kurumu temsil fırsatlarından yararlandırılmaktadır.						Toplam
	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	5	33,3	6	40	4	26,7	15
İnşaat	6	35,3	4	23,5	7	41,2	17
Elektrik	8	72,7	2	18,2	1	9,1	11
Toplam	19	44,2	12	27,9	12	27,9	43

Çizelge 7 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %40'ının kadın çalışanların toplantılara katılma, yurt dışı gezilere katılım gibi kurumu temsil fırsatlarından yararlandırıldıkları görüşünde kararsız olduklarına, kadın inşaat mühendislerinin %41,2'sinin katılmadığına, kadın

Kadın mühendislerin perspektifinden erkek egemen alanda kadın olarak çalışmanın zorlukları

elektrik mühendislerinin %72,7'sinin katıldığına toplamda ise katılımcıların %44,2'sinin belirtilen görüşe katıldığına ulaşılmaktadır.

Çizelge 8. Kadın Çalışanların Annelik Haklarına Uygun Davranılması ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması
İş yerinde kadın çalışanların annelik haklarına (doğum izni ve süt izni gibi) uygun davranılmaktadır.

Çalışılan dal	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	8	53,3	5	33,3	2	13,4	15
İnşaat	7	41,2	2	11,8	8	47	17
Elektrik	7	63,6	2	18,2	2	18,2	11
Toplam	22	51,1	9	21	12	27,9	43

Çizelge 8 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %53,3'ünün, kadın elektrik mühendislerinin %63,6'sının "İş yerinde kadın çalışanların annelik haklarına (doğum izni ve süt izni gibi) uygun davranılmaktadır." görüşüne katıldığı, kadın inşaat mühendislerinin %47'sinin katılmadığı ve toplamda katılımcıların %51,1'inin belirtilen görüşe katıldıklarına ulaşılmaktadır.

Çizelge 9. Hamilelik, Doğum, Ücretsiz İzin, Doğum Sonrası İş Bırakma vb. Nedenlerle İşe Devamlarının Belirsizliği ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalışılan dal	Hamilelik, doğum, ücretsiz izin, doğum sonrası iş bırakma vb. nedenlerle işe devamları belirsizlik ve risk taşır.						Toplam
	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	6	40	3	20	6	40	15
İnşaat	9	52,9	2	11,8	6	35,3	17
Elektrik	6	54,5	2	18,2	3	27,3	11
Toplam	21	48,8	7	16,3	15	34,9	43

Çizelge 9 incelendiğinde "Kadın makine mühendislerin hamilelik, doğum, ücretsiz izin, doğum sonrası iş bırakma vb. nedenlerle işe devamları belirsizlik ve risk taşır." görüşüne %40'ının katıldığı, %40'ının ise katılmadığı; kadın inşaat mühendislerinin %52,9'unun ve kadın elektrik mühendislerinin %54,5'inin katılmadığı görülmektedir. Toplamda ise katılımcıların %48,8'inin belirtilen görüşe katılmadığına ulaşılmaktadır.

Çizelge 10. Kadınların Ev İçi Sorumlulukları Nedeniyle İşlerine Konsantre Olamaması ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalışılan dal	Kadınlar ev içi sorumlulukları nedeniyle işlerine tam olarak konsantre olamazlar.						Toplam
	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	0	0	0	0	15	100	15
İnşaat	3	17,6	0	0	14	82,3	17
Elektrik	1	9,1	1	9,1	9	81,9	11
Toplam	4	9,3	1	2,3	38	88,4	43

Çizelge 10 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin tamamının, kadın inşaat mühendislerinin %82,3'ünün, kadın elektrik mühendislerinin %81,9'unun toplamda ise katılımcıların %88,4'ünün kadınlar ev içi sorumlulukları nedeniyle işlerine tam olarak konsantre olamazlar görüşüne katılmadığına ulaşılmaktadır.

Çizelge 11. Nitelikli Eğitimde Kadın Tercih ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması Daha nitelikli ve önemli eğitimler için kadın çalışanlar tercih edilmez.

Çalışılan dal	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	4	26,7	2	13,3	9	60	15
İnşaat	7	41,1	2	11,8	8	47	17
Elektrik	2	18,2	0	0	9	81,9	11
Toplam	13	30,2	4	9,3	26	60,5	43

Çizelge 11 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %60'ının, kadın inşaat mühendislerinin %47'sinin, kadın elektrik mühendislerinin %81,9'unun, toplamda ise katılımcıların %60,5'inin "Daha nitelikli ve önemli eğitimler için kadın çalışanlar tercih edilmez." görüşüne katılmadığına ulaşılmaktadır.

Çizelge 12. İş Yerinde Birimlerin Cinsiyetlere Göre Sınıflandırılması ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması İş yerinde birimlerin cinsiyetlere göre kadın işi ya da erkek işi olarak sınıflandırıldığını düşünülüyor.

Çalışılan dal	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	9	60	0	0	6	40	15
İnşaat	9	52,9	1	5,9	7	41,1	17
Elektrik	3	27,3	2	18,2	6	54,6	11
Toplam	21	48,9	3	7	19	44,2	43

Çizelge 12 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %60'ının ve kadın inşaat mühendislerinin %52,9'unun iş yerinde birimlerin cinsiyetlere göre kadın işi ya da erkek işi olarak sınıflandırıldığına katıldığı; kadın elektrik mühendislerinin %54,6'sının ise katılmadığı görülmektedir. Toplamda kadın mühendislerin katılma ve katılmama oranlarının yüzdesel olarak çok yakın olduğuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 13. Cinsiyetlere göre İş Yükü ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması Kadın çalışanların iş yükü, erkeklerden daha fazladır.

Çalışılan dal	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	6	40	5	33,3	4	26,7	15
İnşaat	5	29,4	5	29,4	7	41,1	17
Elektrik	2	18,2	2	18,2	7	63,7	11
Toplam	13	30,2	12	27,9	18	41,9	43

Çizelge 13 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %40'ının kadın çalışanların iş yükünün erkeklerden daha fazla olmasına katıldığı; kadın inşaat mühendislerinin %41,1'inin ve kadın elektrik mühendislerinin %63,7'sinin katılmadığına ulaşılmıştır. Toplamda kadın mühendisler %41,9 oranıyla bu görüşe katılmamaktadır.

Çizelge 14. Kadın Çalışanların Daha Fazla Denetlenmesi ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması Kadın çalışanlar yaptıkları işlerde daha fazla denetlenmektedir.

Çalışılan dal	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	5	33,4	4	26,7	6	40	15
İnşaat	6	35,3	4	23,5	7	41,2	17
Elektrik	1	9,1	0	0	10	90,9	11
Toplam	12	27,9	8	18,6	23	53,5	43

Çizelge 14 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %40'ının, kadın inşaat mühendislerinin %41,2'sinin ve kadın elektrik mühendislerinin %90,9'unun "Kadın çalışanlar yaptıkları işlerde daha fazla denetlenmektedir." görüşüne katılmadığı görülmektedir. Toplamda kadın mühendislerin %53,5'i de bu görüşe katılmamaktadır.

Kadın mühendislerin perspektifinden erkek egemen alanda kadın olarak çalışmanın zorlukları

Çizelge 15. Erkeklerin Meslekte İlerlemeleri ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması
Erkekler doğaları gereği akılcı ve duygusal olduğundan meslekte ilerlemeleri daha kolay olmaktadır.

Çalışılan dal	Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	2	13,4	0	0	13	86,6	15
İnşaat	3	17,7	2	11,8	12	70,5	17
Elektrik	1	9,1	1	9,1	9	81,9	11
Toplam	6	14	3	7,0	34	79,1	43

Çizelge 15 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %86,6'sının, kadın inşaat mühendislerinin %70,5'inin ve kadın elektrik mühendislerinin %81,9'unun "Erkekler doğaları gereği akılcı ve duygusal olduğundan meslekte ilerlemeleri daha kolay olmaktadır." görüşüne katılmadığı görülmektedir. Toplamda kadın mühendislerin %79,1'inin de bu görüşe katılmadığı bilgisine ulaşılmaktadır.

Çizelge 16. Kadınlara Meslekte Sorumluluk Verilmesi ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Kadınlara doğaları gereği pasif, sezgileri güçlü ve duygusal olduklarından dolayı meslekte sorumluluk verilmemektedir.

Çalışılan dal	Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	1	6,7	4	26,7	10	66,6	15
İnşaat	3	17,6	6	11,8	8	70,6	17
Elektrik	2	18,2	1	9,1	8	72,8	11
Toplam	6	14	11	16,3	26	69,8	43

Çizelge 16 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %66,6'sının, kadın inşaat mühendislerinin %70,6'sının ve kadın elektrik mühendislerinin %72,8'inin "Kadınlara doğaları gereği pasif, sezgilerinin güçlü ve duygusal olduğundan dolayı meslekte sorumluluk verilmemektedir." görüşüne katılmadığı görülmektedir. Toplamda kadın mühendislerin %69,8'i de bu görüşe katılmamaktadır.

Çizelge 17. İş yerinde Cinsel Taciz/ İstismar Önlemi ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması
İş yerim cinsel taciz ya da istismar konusunda yeterli önlem ve yaptırımlara sahiptir.

Çalışılan dal	Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	12	80	1	6,7	2	13,3	15
İnşaat	11	64,7	2	11,8	4	23,5	17
Elektrik	9	81,8	0	0	2	18,2	11
Toplam	32	74,5	3	7	8	18,6	43

Çizelge 17 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %80'inin, kadın inşaat mühendislerinin %64,7'sinin ve kadın elektrik mühendislerinin %81,8'inin iş yerlerinin cinsel taciz ya da istismar konusunda yeterli önlem ve yaptırımlara sahip olduğu görüşüne katıldığı görülmektedir. Toplamda kadın mühendislerin %74,5'inin de bu görüşe katıldığı bilgisine ulaşılmaktadır.

Çizelge 18. Çalışılan Alanın Uygunluğu ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Çalıştığım alan kadınların çalışması için uygun bir alandır.

Çalışılan dal	Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	13	86,7	1	6,7	1	6,7	15
İnşaat	13	76,4	2	11,8	2	11,8	17
Elektrik	9	81,8	0	0	2	18,2	11
Toplam	35	81,4	3	7	5	11,7	43

Çizelge 18 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %86,7'sinin, kadın inşaat mühendislerinin %76,4'ünün ve kadın elektrik mühendislerinin %81,8'inin çalıştıkları alanların kadınların çalışması için uygun bir alan olduğu görüşüne katıldığı görülmektedir. Toplamda kadın

mühendislerinin %81,4'ünün de bu görüşe katıldığı görülmektedir.

Çizelge 19. Çalışılan Kurumda Özellikle Erkekler veya Kadınlara Verilen İşler

Çalıştığınız kurumda özellikle erkekler / özellikle kadınlara verilen işler olduğunu düşünüyorsanız hangi alanlarda olduğunu belirtiniz.

	Yüzde	
	Erkek	Kadın
Bakım onarım	86	0
Kalite kontrol	21	53,4
Projelendirme	16,2	58,1
Üretim	69,7	7
Satış	21	46,5
İdari alan	46,5	27,9

Çizelge 19 incelendiğinde katılımcıların %86'sının bakım onarım alanındaki işlerin erkekler verildiğini düşündüğü, %53,4'ünün kalite kontrol alanındaki işlerin kadınlara verildiğini düşündüğü, %58,1'inin projelendirme alanındaki işlerin kadınlara verildiğini düşündüğü, %69,7'sinin üretim alanındaki işlerin erkekler verildiğini düşündüğü, %46,5'inin satış alanındaki işlerin kadınlara verildiğini düşündüğü ve %46,5'inin idari alandaki işlerin erkekler verildiğini düşündüğü görülmektedir.

Çizelge 20. Aynı Pozisyonda Çalışan Kadın-Erkek Arasında Ücret Eşitsizliği ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Sizinle aynı pozisyondaki diğer erkek çalışma arkadaşlarınızla aranızda ücret eşitsizliği var mı?

Çalışılan dal	Evet		Hayır		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	4	26,7	11	73,3	15
İnşaat	7	41,2	10	58,8	17
Elektrik	3	27,3	8	72,7	11
Toplam	14	32,6	29	67,4	43

Çizelge 20 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %73,3'ü, kadın inşaat mühendislerinin %58,8'inin, kadın elektrik mühendislerinin %72,7'sinin ve toplamda katılımcıların %67,4'ünün "Sizinle aynı pozisyondaki diğer erkek çalışma arkadaşlarınızla aranızda ücret eşitsizliği var mı?" sorusuna "Hayır." yanıtı verdiği görülmüştür.

Çizelge 21. Erkek Mühendisler Arasındaki Hoşnutsuzluk ve Mühendislik Dalı Karşılaştırması

Bir kadın olarak bu mesleği yapıyor olmanız erkek meslektaşlarınız arasında bir hoşnutsuzluk yaratıyor mu?

Çalışılan dal	Evet		Hayır		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Makine	3	20	12	80	15
İnşaat	7	41,2	10	58,8	17
Elektrik	1	9,1	10	90,9	11
Toplam	11	25,6	32	74,4	43

Çizelge 21 incelendiğinde kadın makine mühendislerinin %80'inin, kadın inşaat mühendislerinin %58,8'inin, kadın elektrik mühendislerinin %90,9'unun ve toplamda katılımcıların %74,4'ünün "Bir kadın olarak bu mesleği yapıyor olmanız erkek meslektaşlarınız arasında bir hoşnutsuzluk yaratıyor mu?" sorusuna hayır yanıtı verdiği görülmüştür.

Çizelge 22. Kadın Mühendislerin İşte Karşılaştıkları Güçlükler Kadın Olmanızdan Dolayı İşte Karşılaşılan Güçlükleri İfade Etmektedir.

	Sayı	Yüzde
Kadına yönelik ön yargılı tutumlar	34	79,1
Mesleki ve aile içi roller arasında öncelik çatışması	17	39,5
İş yerinde iletişim kurma zorluğu	8	18,6
Çalışma şartlarının güçlüğü	15	34,9

Çizelge 22 incelendiğinde, kadın olmaktan dolayı karşılaşılan güçlüklerden katılımcıların %79,1'inin "kadına yönelik ön yargılı tutumları" ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların %39,5'i de "mesleki ve aile içi roller arasında öncelik çatışmasını" ifade etmiştir.

31 yaşındaki evli, özel sektörde inşaat mühendisi olarak çalışan K16, mühendislik mesleğinde erkeklerin kadınlara göre daha başarılı veya daha avantajlı olduğuna yönelik görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

"Erkekler bizden daha başarılı değiller ama özellikle şantiyelerde genel tutum yüzünden tercih önceliğine sahipler..."

Katılımcı, erkek meslektaşlarının daha başarılı olmadığını sadece şantiyelerde kadına yönelik ön yargılı tutumlardan dolayı erkeklerin tercih edildiğini vurgulamıştır.

22 yaşındaki bekâr, özel sektörde inşaat mühendisi olarak çalışan K3, "Mesleğinizde saygınlık kazanmak için maskülen özellikler kazanmak zorunda hissediyor musunuz? Örnekleyiniz." sorusunu şu şekilde yanıtlamıştır:

"Evet, şantiyede giyim tarzı..."

29 yaşındaki bekâr, özel sektörde makine mühendisi olarak çalışan K11, aynı soruya şu yanıtı vermiştir:

"Evet, ciddi duruş sergilemek zorunda hissediyorum..."

47 yaşındaki evli, kamuda inşaat mühendisi olarak çalışan K35, aynı konudaki düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır.

"Evet. Ustalara bazen daha sert tavırlar sergilemek gerekmektedir..."

24 yaşındaki bekâr, özel sektörde inşaat mühendisi olarak çalışan K40 ise, aynı soruyu şu şekilde cevaplamıştır:

"Evet, çünkü eğer kendini saydırmazsan kimse seni dinlemiyor, önemsemiyor ve genelde söylenen 'Burası kurtlar sofrası, sen yapamazsın!' oluyor..."

Katılımcılar, mesleklerinde saygınlık kazanmak için maskülen özellikler kazandığını onaylamıştır. Katılımcıların belirttiğine göre katılımcılar şantiyede giyim tarzına dikkat etmek, ciddi ve sert tavırlar sergilemek zorunda

hissetmektedir. Bu durum, kadınların şantiyelerde ciddiye alınmak için çeşitli yollara başvurduğunu göstermektedir.

26 yaşındaki evli, özel sektörde elektrik mühendisi olarak çalışan K26, erkek meslektaşları tarafından maruz bırakıldığı ayrımcılıkları şu şekilde örneklendirmiştir:

"'Seni şimdi yormayalım sen araziye gelmesen de olur.', 'Toplantıda bir kişi var senin gelmene gerek yok.' gibi yaklaşımlarla karşılaşıyorum..."

24 yaşındaki bekâr, özel sektörde inşaat mühendisi olarak çalışan K40 ise şu şekilde aktarmıştır:

"Yani genelde yapamaz gözüyle bakılıyor ve desteklenmek yerine 'Sen kızsın, onu yapman uygun değil.' gibi cümlelerle uzaklaştırılıyor..."

Katılımcılar, erkek meslektaşları tarafından ayrımcılığa uğradıklarını belirtmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre kadın mühendislerin kadın oldukları için toplantı ve arazide yapılan çalışmalara dâhil edilmediğine ve kadın mühendisler genelde "yapamaz" gözüyle bakıldığına ulaşılmaktadır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmaya başlanırken "Kadın mühendislerin çalışma yaşamında uygulanan kadın-erkek ayrımcılığı üzerine düşünceleri mühendislik dallarına göre istatistiksel olarak farklılık göstermemektedir." hipotezi kabul edilmiştir. Araştırma sırasında elde edilen bulgular incelendiğinde kadın mühendislerin çalışma yaşamında kadın-erkek ayrımcılığına maruz kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumun mühendislik dallarına göre istatistiksel olarak değişiklik göstermediği görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde kadın mühendislerin; erkeklerin kadınlara göre daha fazla çalıştığına inanmadığına, kadınların yetenek ve becerilerinin mühendislik için yeterli olduğunu düşündüğüne ve kadınların kariyer gelişimi konusunda haksızlığa uğradığına ulaşılmaktadır. Ek olarak, nitelikli işler için kadınların tercih edilmemesi gibi bir durumun var olmadığı bilgisine ulaşılmaktadır, aynı zamanda iş yerinde birimlerin cinsiyetlere göre kadın işi ya da erkek işi olarak sınıflandırıldığı sonucuna da ulaşılmaktadır. Ayrıca kadın mühendisler, kadın çalışanların iş yükünün erkeklere oranla daha fazla olmadığını ve kadın çalışanların yaptıkları işlerde daha fazla denetlenmediğini belirtmiştir. Kadın mühendisler, erkeklerin

sadece akılcı olduklarından dolayı meslekte ilerlemelerinin daha kolay olduğu görüşüne katılmamakla beraber iş yerinde kadınlara da duygusal olmalarından dolayı sorumluluk verilmediğine katılmamaktadır. Bulgular sonucunda, kadın mühendislerin iş yerlerinin cinsel taciz ya da istismar konusunda yeterli önlem ve yaptırımlara sahip olduğuna ve kadın mühendislerin çalıştıkları alanların kadınlar için uygun alanlar olduğunu belirttiğine ulaşılmıştır. Aynı zamanda, kadın mühendislerin iş yaşamına ilişkin değerlendirmelere yönelik düşüncelerinin mühendislik dallarına göre istatistiksel olarak değişiklik göstermediği görülmektedir.

Araştırma öncesinde “Mühendislere çalıştıkları kurumlarda verilen işlerin içeriği cinsiyete göre değişiklik göstermektedir.”, “Kadın mühendisler kadına yönelik ön yargılardan dolayı iş hayatında güçlüklerle karşılaşır.”, “Kadın mühendisler çalışma yaşamında en çok işe alınma konusunda ayrımcılığa uğrarlar.” hipotezleri kabul edilmiştir. Elde edilen bulgular, kurulan hipotezleri doğrulamaktadır. Kadın mühendislere daha çok kalite kontrol, projelendirme ve satış alanlarında işler verilirken erkek mühendisler ise daha çok bakım onarım, üretim ve idari alanlarda işler verilmektedir. Kadın mühendislerin 79,1’ine göre iş hayatında karşılaşılan güçlükler arasından öne çıkan, kadına yönelik ön yargılı tutumlardır. Kara (2013, 90-96)’nın çalışmasında da kadın mühendisler daha çok projelendirme alanında işler verildiği ve kadın mühendislerin iş hayatında en çok karşılaştığı güçlüğü kadına yönelik ön yargılı tutumlar olduğu görülmektedir. Çalışmalar bu noktada örtüşmektedir ve bu durum kadın mühendislerin erkek egemen alanda benzer sorunları deneyimlediklerini ortaya koymaktadır. Kadın mühendisler mesleklerinde saygınlık kazanmak için maskülen özellikler kazanmak zorunda hissettiklerini vurgulamışlardır. Özellikle, şantiyede ciddiye alınabilmek için giyim ve konuşma tarzlarına dikkat etmek zorunda hissettiklerini ve daha sert bir tavır takınmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Uzay (2020, 112) çalışmasında kadınların iş hayatında başarılı olabilmek için maskülen davranışlara meylettikleri ve dışı görünmenin iş hayatında kendilerine engel teşkil ettiğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Bu noktada çalışmalar benzerlik göstermektedir. Ek olarak, kadın mühendisler şantiyelerde erkek mühendislerin genel tutum yüzünden tercih önceliğine sahip olduklarını da vurgulamıştır. Kadın mühendislerin 72,7’sinin çalışma yaşamında en çok işe alınma konusunda ayrımcılığa uğradıklarını belirtmesi, ilgili hipotezi doğrulamaktadır.

Kadın elektrik mühendislerinin, kadın çalışanların toplantılara katılma, yurt dışı gezilere katılım gibi kurumu temsil fırsatlarından yararlandırılmadığı görüşüne katıldığına ulaşıırken, kadın inşaat mühendislerinin bu görüşe katılmadığı görülmektedir. Kadın makine mühendisleri ise bu görüşe yönelik kararsız kalmıştır. Bunun yanı sıra, kadın mühendislerin iş yaşamında kadın olarak yer almasının erkek meslektaşları arasında hoşnutsuzluk yaratmadığını düşündüklerine ulaşılmaktadır. Ayrıca, çalışma öncesinde “Kadın mühendisler ile aynı pozisyondaki erkek mühendisler arasında ücret eşitsizliği vardır.” hipotezi kabul edilmiştir. Elde edilen bulgular ise hipotezi çürütür niteliktedir. Kadın mühendisler ile erkek meslektaşları arasında ücret eşitsizliği olmadığına ve bu durumun mühendislik dallarına göre istatistiksel olarak değişiklik göstermediğine ulaşılmaktadır. Nicel bulguların sonucunda her ne kadar erkek meslektaşların arasında kadın meslektaşlarına yönelik hoşnutsuzluk olmadığı sonucuna ulaşılsa da nitel bulgular incelendiğinde erkek mühendislerin kadın meslektaşlarına pozitif/negatif ayrımcılık uygulayabildiği görülmektedir. Özellikle, erkek mühendislerin kadın meslektaşlarını kendi erkek egemen çemberlerinden dışarıda tuttuğu, kadın olmalarından dolayı onları toplantılara çağırmadıkları veya arazi çalışmalarına dâhil etmedikleri sonucuna varılmıştır. Uzay (2020, 108) da çalışmasında erkek mühendislerin çay molası gibi zaman dilimlerinde bir araya gelerek işle ilgili teknik detayların kendi aralarında konuşarak hallettiğini, kadınların ise bu erkek egemen çemberin dışında bırakıldığını sonucuna ulaşmıştır. Çalışmalar bu noktada örtüşmektedir.

4.1. Öneriler

Bu çalışmanın sonuçlarına göre geliştirilen öneriler şunlardır:

1. Kadın istihdamını artırmak ve kadınları çalışmaya teşvik etmek adına bakım yükü olan kadınlar için devlet tarafından desteklenen bakım hizmeti sunan kuruluşların sayısının artırılması önerilebilir.

2. Kadınların iş hayatında özgüvenlerinin geliştirilmesi, iş hayatına teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bununla beraber, mesleki cinsiyet eşitsizliği üzerine farkındalık yaratmak için iş yerlerinde konuyla ilgili ayrıntılı bilgilendirmeler yapılması ve bunun denetiminin sağlanması gerekmektedir. Aynı zamanda, kadınları erkek egemen bir meslek olan mühendislikte çalışmaya teşvik edebilmek adına mühendislik fakültelerinde öğrenim gören kadın öğrencileri

maddi/manevi desteklemek için sosyal sorumluluk projeleri geliştirilmesi ya da sayılarının artırılması büyük önem arz etmektedir.

3. Öğrencilerin mühendislik algılarının değiştirmek, mühendislik mesleğinin erkek egemen olmasına yönelik bir çözüm yöntemi olarak düşünülebilir. Bu amaca yönelik alan çalışmaları geliştirilmelidir.

Teşekkür

Çalışmaya olan katkılarından dolayı Dr. Yunus Emre Avcu'ya teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKLAR

Altun, A. ve Kahraman, N. (2013). Kadının çalışmasına dair toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve kadınların zihniyet örüntüleri. İletişim Araştırmaları, 11(1-2), 9- 34.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (19. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara-Türkiye.

Capobianco, B. M., Diefes-Dux, H. A., Mena, I., Weller, J. (2011). "What is an engineer? Implications of elementary school student conceptions for engineering education". Journal of Engineering Education, 100 (2): 304-328

Connell, R. W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, (Çev.: Cem Soydemir), İstanbul : Ayrıntı Yayınları.

Connell, R. W. ve Messerschmidt, J. W. (2005). "Hegemonic Masculinity: Rethinking Concept". Gender Society, 19 (6): 829-859.

Çakmak, B., Bilen, K., Taner, M. S. (2019). "Ortaokul öğrencilerinin mühendis ve mühendislik algıları". Anadolu Öğretmen Dergisi, 3(1): 32-43.

Emre, E. (2007). "Türkiye'de Kadın Mühendisler." TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası. Erişim adresi: <http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/99974951f19a0c7ek.pdf> Son Erişim Tarihi: 25.11.2019.

Genç İfade Gazetesi (2017). "Şantiyelerde kadın baret olmak." Erişim adresi: <http://gencifade.omu.edu.tr/santiyelerde-kadin-baret-olmak-2/> Son Erişim Tarihi: 01.06.2021

Gülhan, F. ve Şahin, F. (2018). "Ortaokul 5. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Mühendisler ve Bilim İnsanlarına Yönelik Algılarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi." Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED): 309-338.

Kahraman, A., Tunçdemir, N. O., Özcan, A. (2015). "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Algıları". Sosyoloji Araştırmaları Dergisi / Journal of Sociological Research: 108-144.

Kara, N. (2013). "Bir Erkek Mesleği Olan Mühendislikte Mühendis Kadınların Yaşam Ve Direniş Stratejileri". Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta- Türkiye.

Karamanlı M. B. (2019). "Türkiye'de Mühendis Kadınlar". Yüksek Lisans Tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi. Muğla-Türkiye.

Karatas F. O., Micklos A., Bodner G. M. (2011). "Sixth-grade students' views of the nature of engineering and images of engineers". Journal of Science Education Technology, 20: 123-135.

Koyunlu Ünlü, Z. ve Dökme, İ. (2017). "Özel Yetenekli Öğrencilerin FeTeMM'in Mühendisliği Hakkındaki İmajları". Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7 (1): 196-204

Miller, G. E. (2004). "Frontier Masculinity in the Oil Industry: The Experience of Women Engineers". Gender, Work and Organization, 11(1): 47-73.

Özarslan, A. D. (2015). Hegemonik erkeklik bağlamında erkek hemşireler. Alternatif Politika, 7(1), 118-141.

Parlaktuna, İ. (2010). "Analysis of Gender-Based Occupational Discrimination in Turkey". Ege Academic Review, 10 (4): 1217-1230.

Powell, A., Bagilhole, B., Dainty, A. (2009). "How Women Engineers Do and Undo Gender: Consequences for Gender Equality." Gender, Work & Organization, 16(4): 411-428.

TMMOB (2019). TMMOB'YE BAĞLI ODALARIN ÜYE SAYISI 550 BİNİ AŞTI. Erişim adresi: <http://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmobye-bagli-odalarin-uye-sayisi-550-bim-asti> Son Erişim Tarihi: 02.12.2019

TÜİK. (2019). İşgücü İstatistikleri.

Erişim adresi:

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Eylul-2019-30688> Son Erişim Tarihi: 05.12.2019

Uzay A. (2020). "Kadın Mühendislerin Kariyer Sürecinin Habitus Ve Dokuz Tip Mizaç Modeli Bağlamında İncelenmesi". Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara-Türkiye.

Üner, S. (2008). "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Temel Eğitim Seti". TC

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, UNFPA, Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu, Ankara: Dumat Ofset.

Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K., Taşkın, L. (2007). "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları". Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi: 26-38.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri: Seçkin Yayıncılık. Ankara-Türkiye.

Zengin-Arslan,B. (2002), "Women in engineering education in Turkey: Understanding the gendered distribution", International Journal of Engineering Education, 18(4): 400-408.